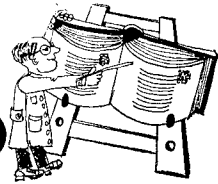

מיתודה

חידון ספרים לעידוד הקריאה החופשית

מאת: רחל רחמימלביץ

הפעילות לעידוד הקריאה החפשית ולהפקת הנאה ממנה, שבמרכזה עמד החידון המתואר בזה, נערכה בבי"ס "גבעת-שפירא" בירושלים, בסיום שנת הלימודים אשתקד.

החידון והפעילויות השונות בנושא ספרות-ילדים, שליוו אותו, נבעו מתוך הרצון ליצור מניע לקריאה עצמית-חפשית באמצעות דרך בלתי שגרית נוסף על הפעילויות הנעשות במסגרת השיעורים האחרים, שתכליתן טפוח הקריאה ועידודה. רצינו כמורכב לקרב את הילדים אל הספרייה ולשתף את כל ילדי ביה"ס, החל מתלמידי כיתה ג', שהם כבר בבחינת קוראים עצמאיים, בחווייה חברתית משותפת שבמרכזה הקריאה בספרים.

ביה"ס החדש בשכונה הקטנה והחדשה משמש כמרכז לילדי השכונה. בין המקור-מות המיועדים לפעילויות חברתיות, כמו בית-התלמיד או מגרש הספורט, משמש גם חדר העיון שבספרייה באווירתו התרבותית, מפגש לקריאה, למשחק ולהכנת שיעורים גם בשעות אחרי-הצהרים. הבעייה שעמדה בפנינו היתה כיצד לערוך את המפגש כך, שימצאו בו עניין ילדים בהפרשי גיל גדולים ומספר הספרים העומדים לרשות התלמידים בספרייה עדיין קטן. אחד הפתרונות היה, כאמור, החידון. תלמידי כיתה ח', שהיו מקימי הספרייה בביה"ס בהיותם בכיתה ז' בשנה שעברה, היו המבצעים העיקריים של החידון.

הם היו היוזמים, המפעילים והאחראים בכל שלבי התכנון, בעריכת השאלונים לכיתות לקראת החידון ובביצוע האירוע עצמו.

שלב ההכנה

לשם יצירת אווירה של סקרנות ומתח, נתלו על הלוח שבכניסה לספריה סיסמאות וקריאות פרסומת כגון: "היכוננו, היכוננו! חידון ספרים..." או: "כל הזוכה..." התלמידים חולקו לשתי קבוצות גיל: כיתות ג—ד וה—ו. בהתאם לגיל חוברו שני שאלונים לשתי הקבוצות. כשלב הכנה הוכן דגם של חידון בע"פ שהועבר בכל כיתה. שלב הכנה זה שימש גורם מניע לחפש ספרים מתאימים בספריה, להכיר את שמות הסופרים ולשוחח אודותם בכיתה.

שלב א' של החידון

עורכי החידון, תלמידי כיתה ח' הכינו שני שאלונים (לכיתות ג—ד וה—ו), שהודפסו וניתנו בידי כל תלמיד. לאחר שהילדים תירגלו והבינו את הדגם שהועבר בע"פ בכיתה, עבד כל תלמיד באופן עצמאי על שאלוני החידון.

השאלונים לכיתות ג—ד כללו שאלות מסוגים שונים: התאמת שמות הספרים לסופרים; מציאת שם הספר או שם הסופר לפי הברות שלא כסדרן; באילו ספרים מסופר על... שמות בעלי-חיים, אישים מאורעות; התאמת ציורים לספרים וכן שאלות חידה אחרות. תלמידי כיתות ה—ו נשאלו שאלות על המשותף לכמה ספרים, מיון של ספרים לפי סוג ספרותי: הרפתקאות, מסעות, תולדות ארץ-ישראל וכו', מציאת שמות ספרים וסופרים מאותיות מפורזות וכו'.

הדפים הוחזרו לתלמידי כיתה ח' והם בדקו אותם לפי קריטריונים, שהם קבעו ובחרו בארבעת התלמידים, שהשיבו בצורה הטובה ביותר, כנציגי הכיתות לחידון ופירסמו את שמותיהם על הלוח.

שלב הגמר

ה"בוחנים", חוליות של תלמידי כיתה ח', הדריכו את נציגי הכיתות בהכנת מחזות קצרים עפ"י ספר או חלק ממנו (תוך שמירה על סודיות מוחלטת), אותם הציגו אח"כ בפני יתר משתתפי החידון. על המשתתפים בחידון היה לזהות מהו הסיפור שעל פיו חוברת ההצגה.

הפעילות המיוחדת הזאת של תלמידי כיתה ח' היתה התנסות חווייתית רבת-משמעות עבורם, והעלתה מאוד את ערכם בעיני עצמם ובעיני שאר תלמידי בית-הספר.

חלק מן התלמידים הכינו את המחזות בעזרת המורה ותלמידי כיתתם, כשקדמו לכך: התייעצות וחיפוש ספרים מתאימים להמחזה, חזרות, חיפוש אחרי תלבושות מתאימות תוך התאמתן לתוכן ולעיטורים שבספרים. היו קבוצות שעשו זאת בספריה עצמה ובכוחות עצמם.

שני תאריכים נקבעו לשתי קבוצות הגיל לחידון הסופי.

לנציגי כל כיתה הוכן שולחן ועליו דפי כתיבה, מכשירי כתיבה וצבעים. כן הוכן שולחן לבוחנים. השולחנות כולם כוסו במפות.

החידון לא נערך בין בודדים אלא בין קבוצות (ונציגי כיתה) וכל קבוצה כקולקטיב הטיב התייעצה בינה לבין עצמה וכתבה את תשובתה על הדפים שעל שולחנם. הכוונה בעבודה בקבוצות היתה ליצור אווירה רוגעת ונעימה, של עבודה משותפת והפקת ההנאה מהדיון בספר. כמו כן נאמר לילדים כי אין פרסים, שוב כדי לא ליצור מתח ולא תחרות לשם קבלת פרס. החידון התחלק לארבעה חלקים:

א. הקרנת תמונות מספר.

ב. הקרנת קטע מתוך ספר או קטע על אודות ספר.

ג. המחזת קטע מספר.

בשלושת המקרים היה על התלמידים לזהות את הספר ולספר עליו מספר פרטים.

ד. הצגת ציור, שצויר על-ידי אחת הקבוצות, הקשור בספר מסוים. לציור צורף משפט מתאים ונציג הקבוצה הביאו לפני השאר וסיפרו אודותיו.

בתום החידון קיבלה כיתה אחת מכל קבוצת גיל, הכיתה שצברה את מספר הנקודות הגדול ביותר, תעודה גדולה ומעוטרת מתנה לכיתתם. כמו כן קיבל כל משתתף תעודה קטנה לעצמו.

הילדים נהנו מאוד מהחידון, היתה עירנות רבה וכולם רצו לספר עוד ועוד על הספרים שהוצגו. אלה שצפו בחידון עקבו בדריכות אחר המשתתפים. התשובות עוררו בהם אסוציאציות לספרים שהכירו ומוטיבציה לקרוא את הספרים שהוזכרו. ההצלחה של האירוע, על-אף המגרעות שנתגלו בביצועו, בעיקר בגלל הכנתו בסוף שנת הלימודים, חיזקה את ידינו לקיים משימה כזאת שנית, אך הפעם סמוך לחג הפסח (או בשבוע הספר העברי). כך תהיה בידי הילדים, שסקרנותם התעוררה בעקבות החידון, שהות מספקת לקרוא את הספרים שזכרו וכן ניתן יהיה לדון בהם בכיתה.